

Хантыйская
АЗБУКА
в стихах

казымский диалект

Өмәщ азбука
па моһщәт

Департамент образования и молодёжной политики ХМАО – Югры
Обско-угорский институт прикладных исследований и разработок

В. Н. Соловар

**ХАНТЫЙСКАЯ
АЗБУКА В СТИХАХ**

**Өмэщ азбука
па моъщэт**

(казымский диалект)

**Наглядно-дидактический материал для детей
дошкольного и младшего школьного возраста**

Ханты-Мансийск
2015

УДК 821.511.142-93
ББК 84(2=665.1)6-5
С60

Соловар В. Н.

Хантыйская азбука в стихах / Өмэщ азбука па моьщэт (казымский диалект):
Наглядно-дидактический материал для детей дошкольного и младшего школьного
возраста / В. Н. Соловар ; под ред. А. А. Бурькина. – Ханты-Мансийск, 2015. –
С. 76 ; ил.

*Рекомендовано к изданию Учебно-методической комиссией Обско-угорского инсти-
тута прикладных исследований и разработок.*

ISBN 978-5-9906863-5-9

УДК 821.511.142-93
ББК 84(2=665.1)6-5
С60

© Обско-угорский институт прикладных исследований и разработок, 2015
© Соловар В.Н., 2015
© Соколова И.В., художественное оформление, 2015
© ООО «ФОРМАТ», 2015

Алфавит

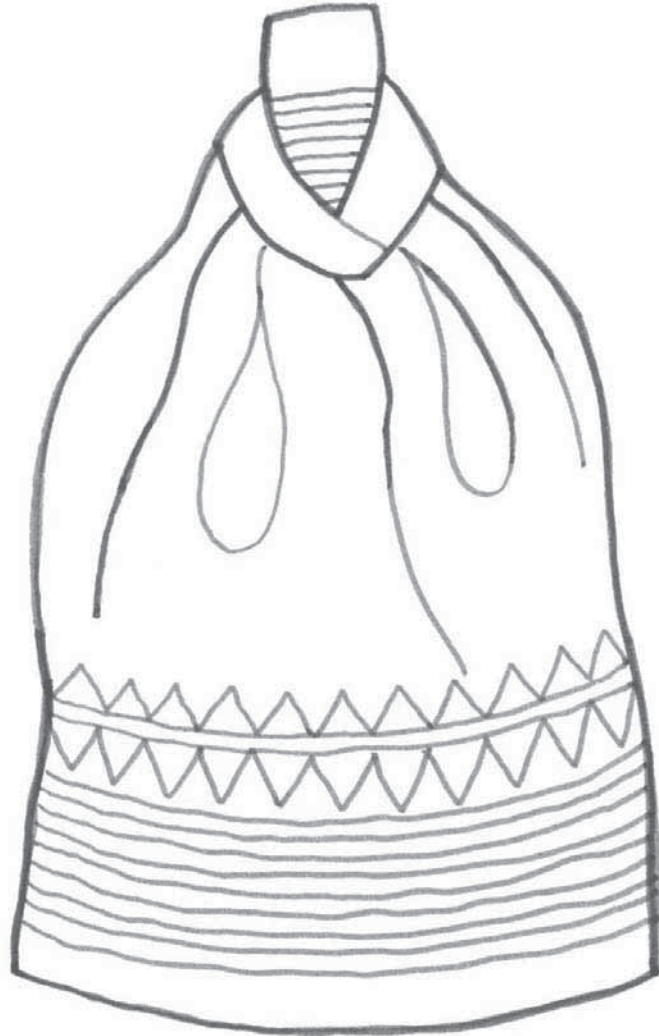
А а Ё ё В в И и
Й й К к Л л Љ љ
Ј ј М м Н н Њ њ
Ћ ћ О о Ќ ќ П п
Р р С с Т т
У у Ў ў Х х
Ш ш Щ щ Ъ њ
Э э Ѓ ѓ Ӑ ӑ

А а

Акаһийем-айийем
Ханты йернасэн лөмтэ,
Акаһийем-эвийем,
Антпийэн па антэ.

A a

A A A A A A A a a a a a a a a

A A A A A A A a a a a a a a a

A A A A A A A a a a a a a a a

А а

Т^ала йил,
Ма в^улы кирл^әм,
Йе^ңк вэй^ңәлам лөмәтл^әм,
А^нтәп кәл^әм а^нтл^әм,
Анасы^йем к^әрәтл^әм,
М^үвем-йи^ңкем керәтл^әм,
Йе^ңк хопт^ыйән
навр^әлл^әм.

В В

Вурна көрта йухтэс,
Көрт олэна латэс.
Пухем «аща» лупэс,
Хот кимпийа питэс.

B B

B B B B B B B B B B B B B B B B

B B B B B B B B B B B B B B B B

B B B B B B B B B B B B B B B B

И и

Ишњи пела вантлэм,
Репэт, ньөрмэт хяблэт.
Кэвэң, потэм йиңкэп йуханэт
Репэт кўтэн увлэт.

Й й

Йернасем пӑнтӑн таллӑм,
Щӑшкан сӑхем лӑмӑтлӑм,
Вӑн ухшамем пунлӑм,
Кӑрт хӑрыя йӑнхлӑм.

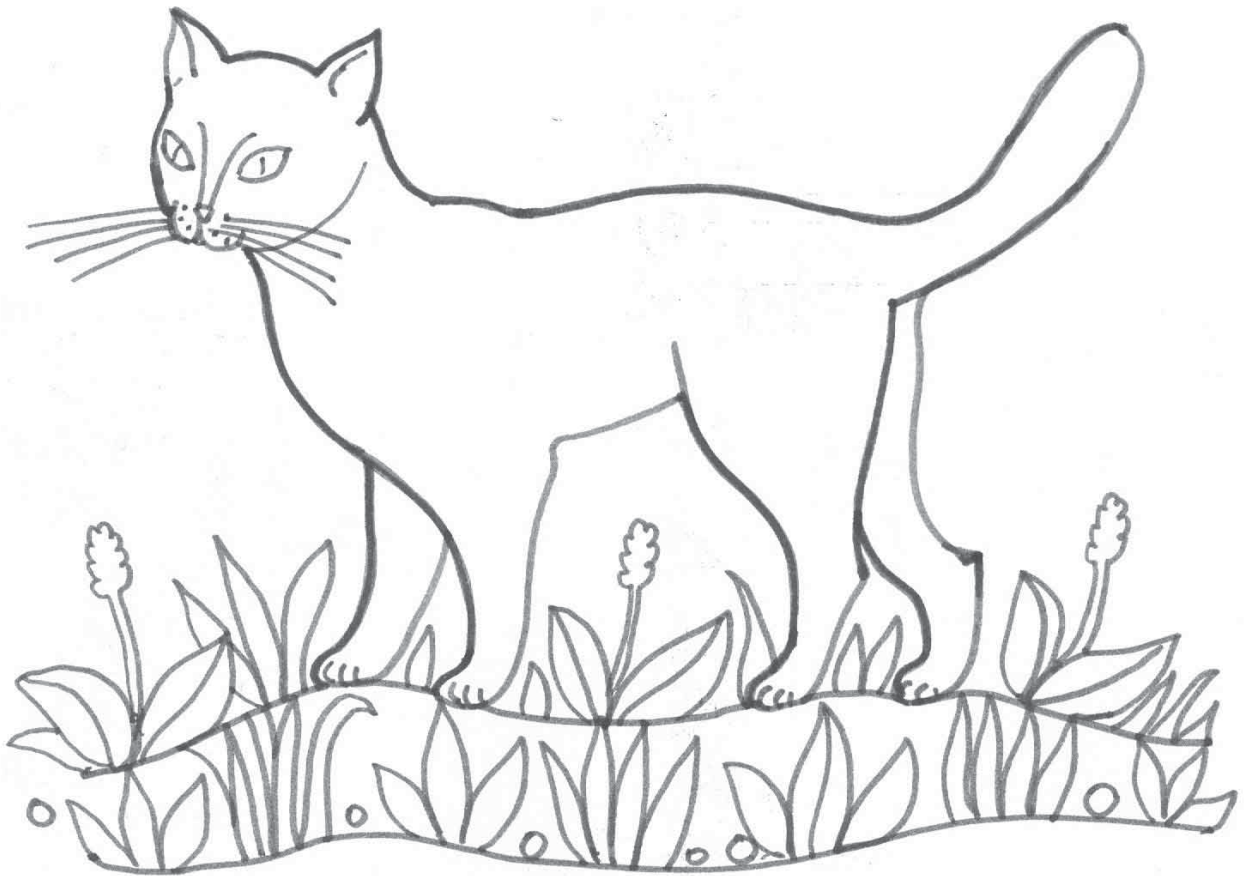

К к

Ка́бем мо́нци питэс,
Ма шаншема улэс.
Төп ай лаң**к**и мутшэс,
Көр илпийа луңэс.

K k

K K K K K K K K K k k k k k k k k

K K K K K K K K K k k k k k k k k

K K K K K K K K K k k k k k k k k

Л л

Лүкэн йохэм хярэн
Вөнши лєпэс лєс.
Хяншаң лүк йухтэс,
Ма итама оьмэс.

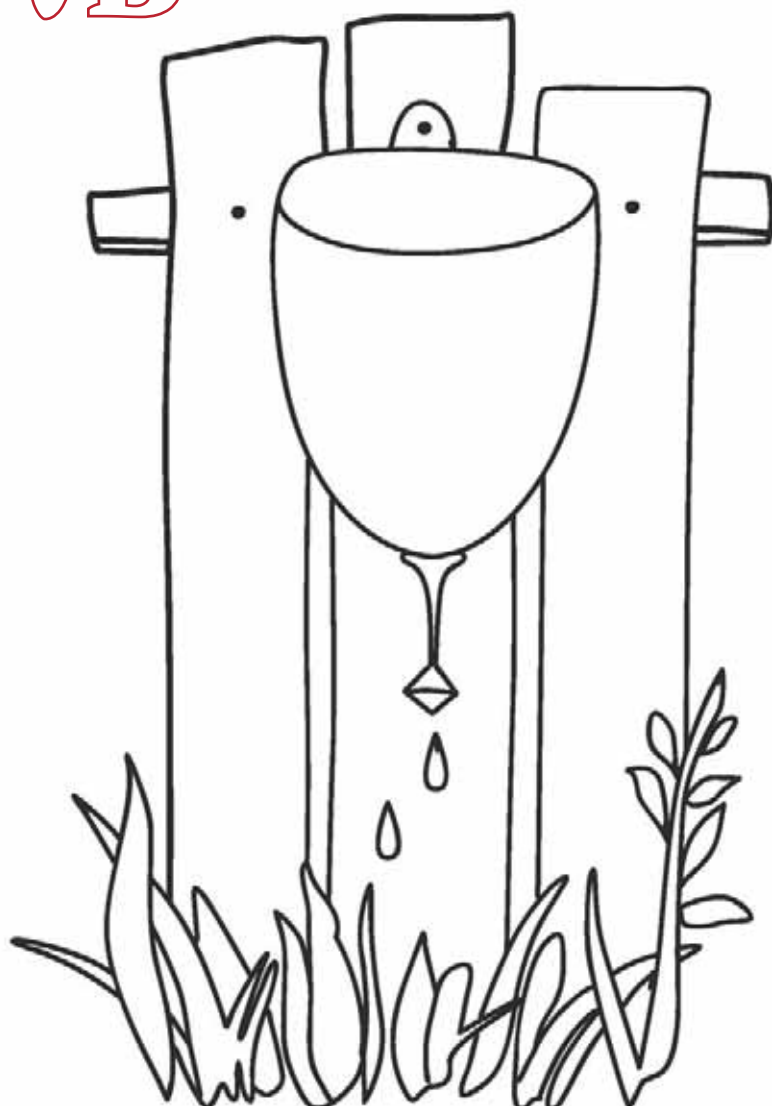

Ль ль

Лухитыйэлты пўтем
Потэм йиңкэн пунлєм,
Єлєм, веншем
Йиңкэн хойла,
Нумсем йама йил.

Ль Ль

Ль Ль Ль Ль Ль Ль Ль Ль Ль Ль Ль

Ль Ль Ль Ль Ль Ль Ль Ль Ль Ль Ль

Ль Ль Ль Ль Ль Ль Ль Ль Ль Ль Ль

Л л

Лоњца йис, лоњца йис...
Мўвэв шовэр пўна лыллэс.
Йош пәтема лоњщ сём латэс,
Мәлән лота йис.

М М

Мөрэх щўња питсэм,
Там лўн **м**өрэх вөл,
Турпема төп питэл,
Самем иса лулал.

Н Н

Нарэс йүх йоша вүлэм,
Ащем ар сув йэллы төлөм.
Үңэл ар сувийэл
Тыв хөн **н**сухәнтал.

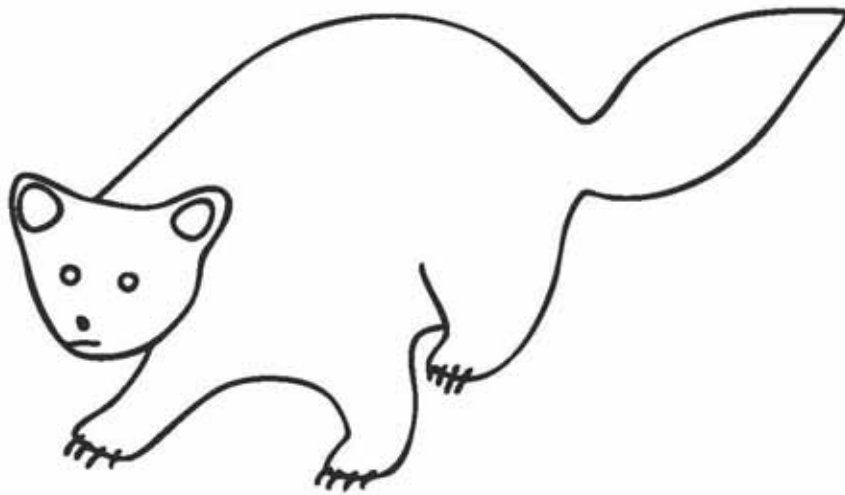

Њ Њ

Њухэс тата мәнэс,
Лўк йўпийэн наврэс.
Шик вөйэма йаңхлэм,
Пантэл, алпа, лярпитлэм.

Нь нь

Нь нь нь нь нь нь нь нь нь нь нь нь

Нь нь нь нь нь нь нь нь нь нь нь нь

Нь нь нь нь нь нь нь нь нь нь нь нь

Ң

Пелҥа хумәҢ сый...
Иса ма аҢт пәкләм.
Хәшапа щи луҢләм.
Пәлтап ар пелҥа.

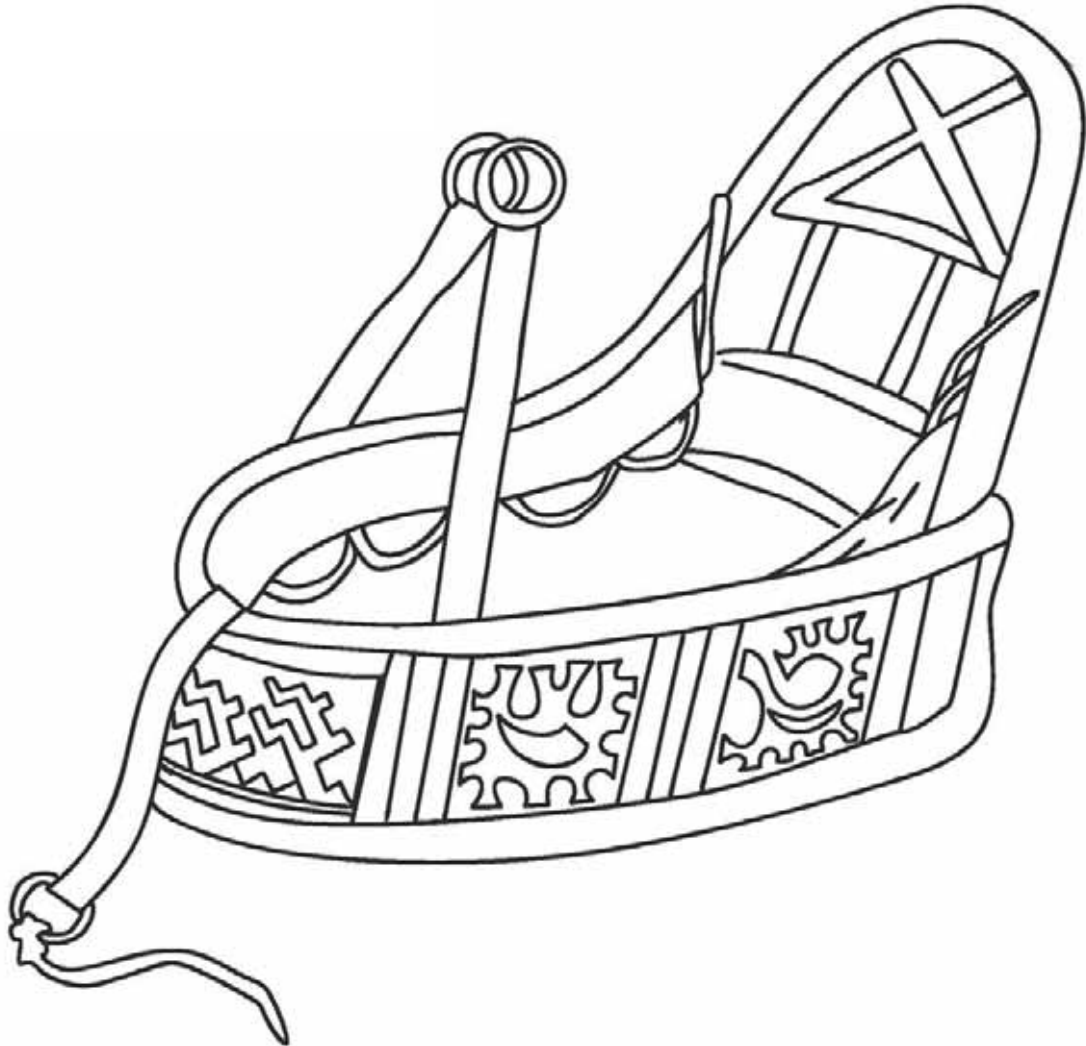

О о

Онтпийэлэн апщэн ул,
Йам **о**нтэпэн апийэл.
Ханшаң лүкэн ханшса,
Йам хурэн йишса.

O O

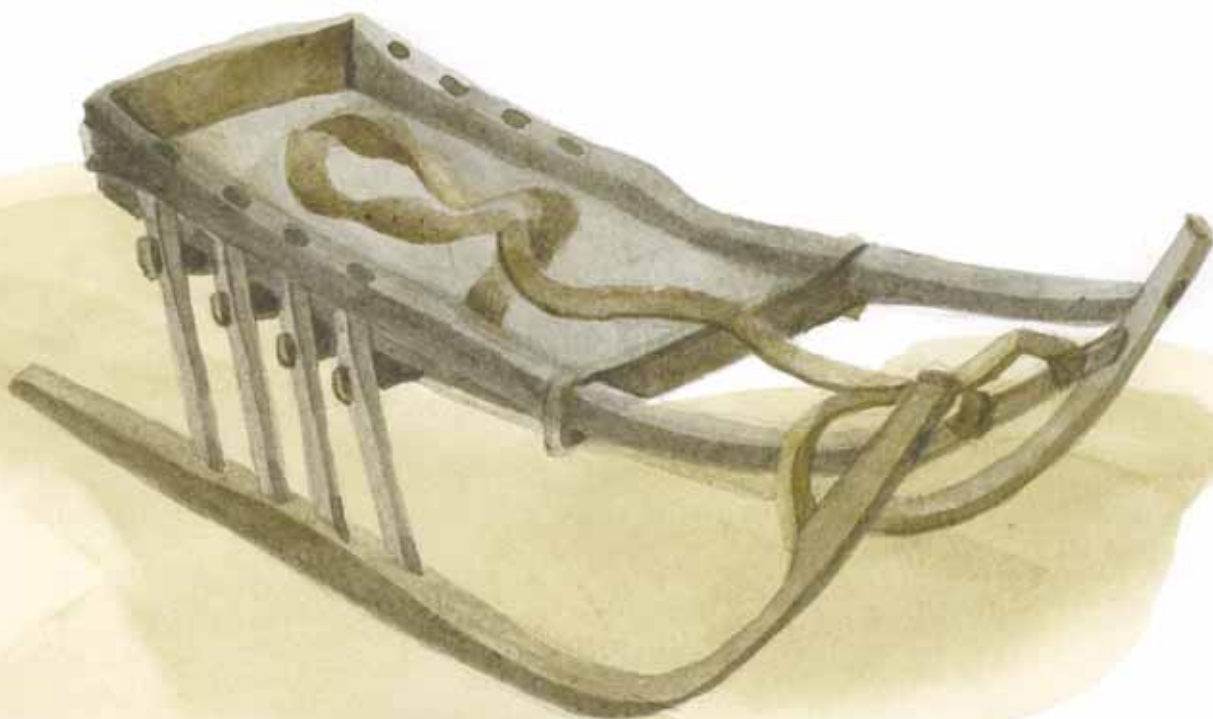
O O O O O O O O O O O O O O O O

O O O O O O O O O O O O O O O O

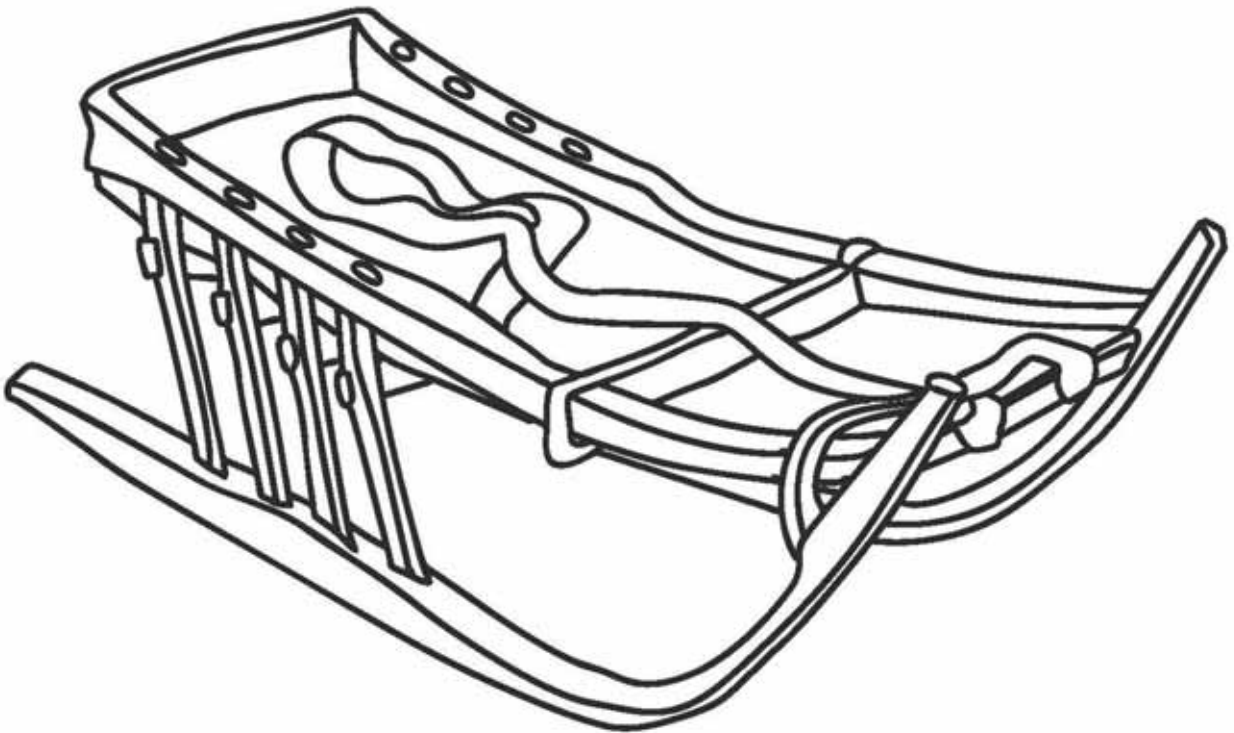
O O O O O O O O O O O O O O O O

Ө ө

Өхлэм кирлэм,
Хөлэм киварт хоптэм,
Күйвэллал ат лөрилэт,
Көртема ши пөрлэлэм.

Ө ө

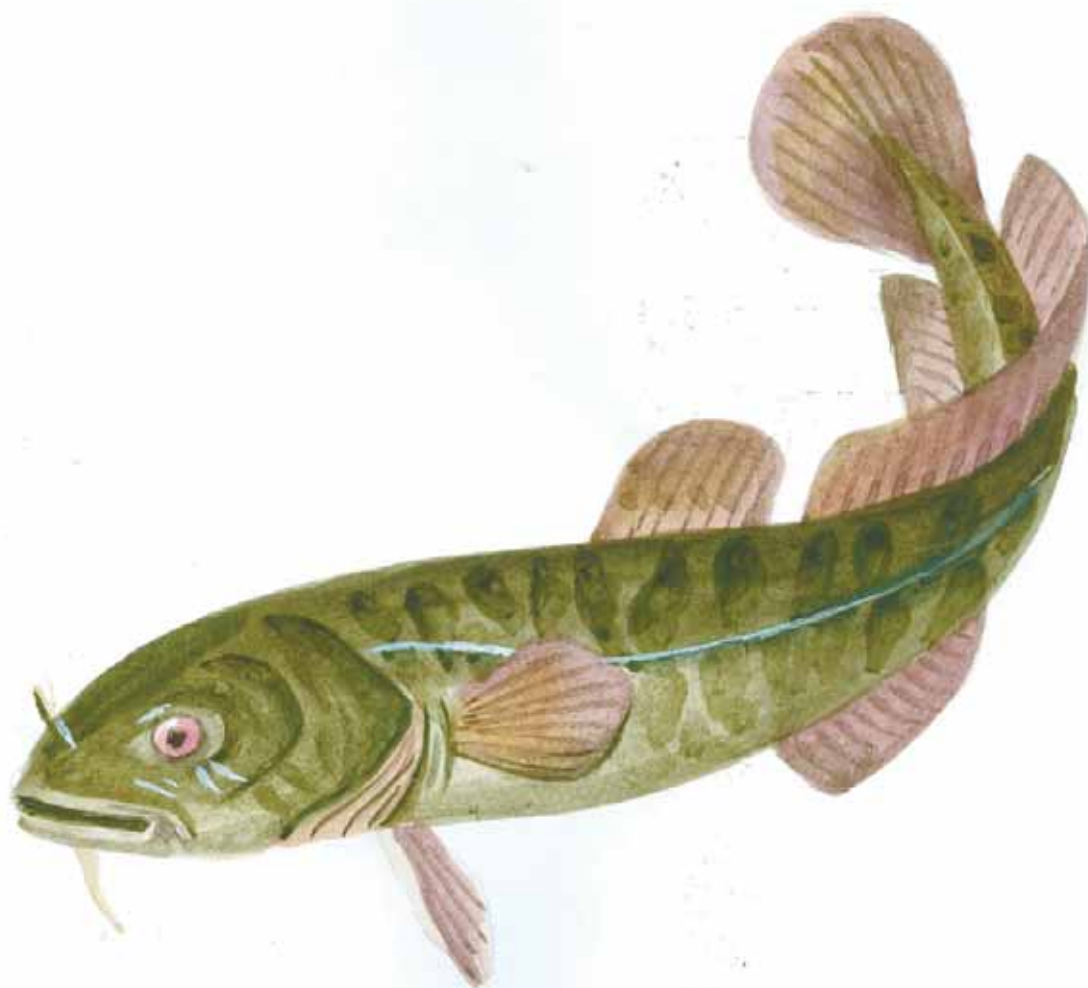
Ө ө ө ө ө ө ө ө ө ө ө ө ө ө ө ө

Ө ө ө ө ө ө ө ө ө ө ө ө ө ө ө ө

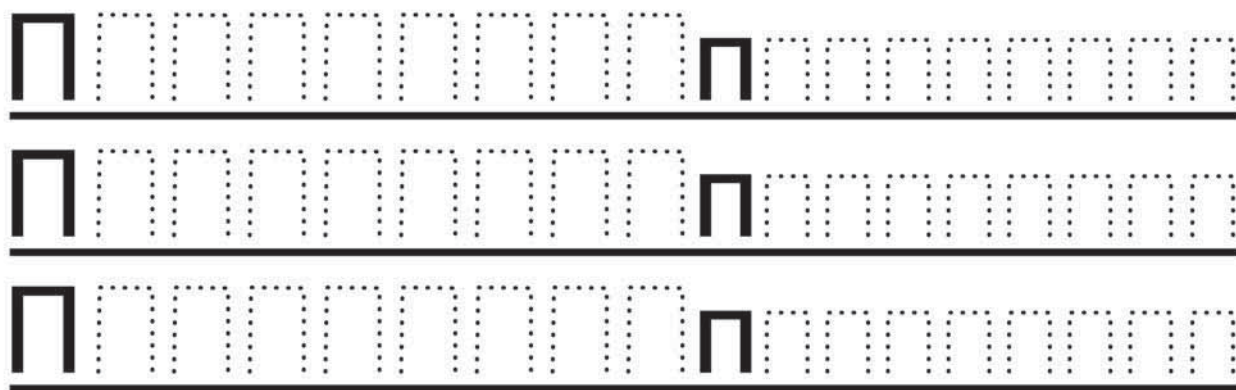
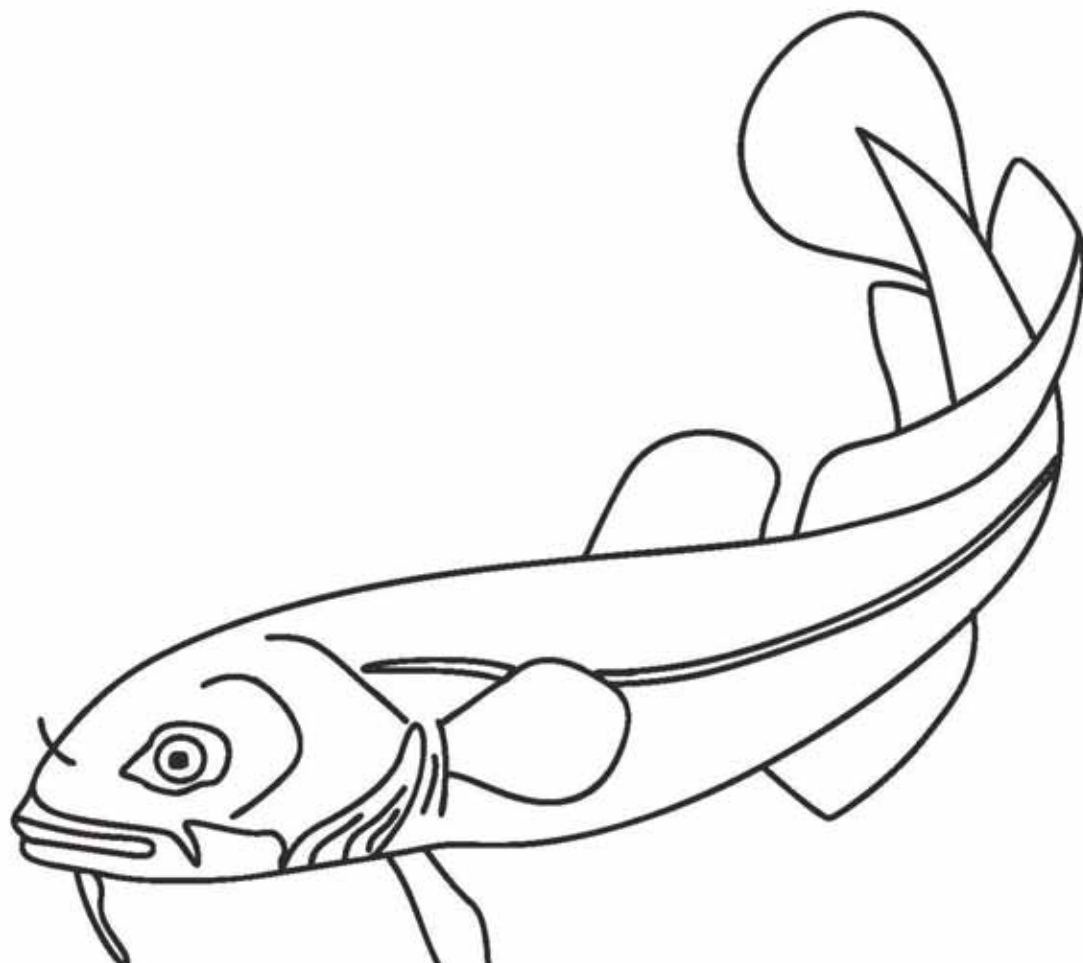
Ө ө ө ө ө ө ө ө ө ө ө ө ө ө ө ө

П п

Панне пана йухтэс,
Ләптэлэн ши вуцэмтэс,
Манты йиңкэн шошмэс.

П п

Р р

Йѐрта йил, йѐрта йил!

Мухэлайа солэң сый.

Райлан көртэл нух алэмсэл,
Йѐрта-вота йил.

P p

P P P P P P P P P P p p p p p p p p p p

P P P P P P P P P P p p p p p p p p p p

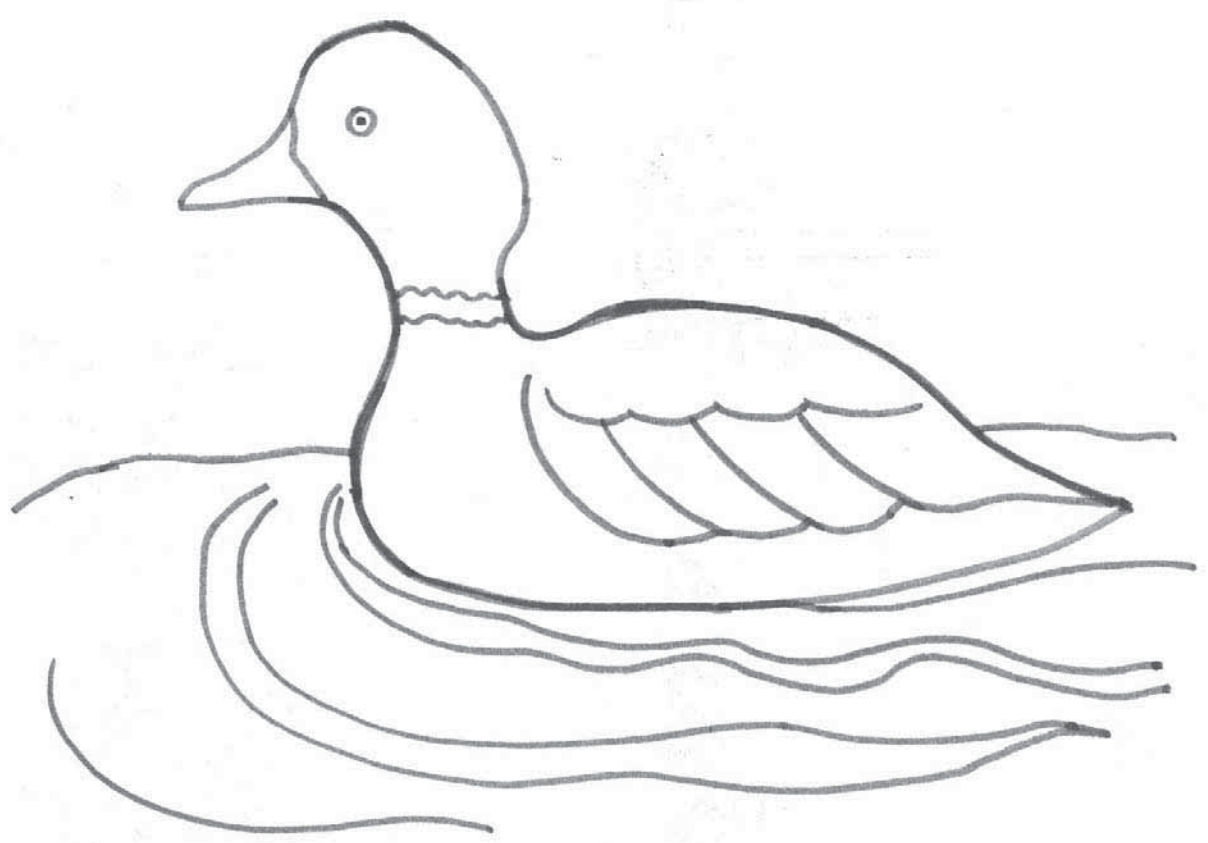
P P P P P P P P P P p p p p p p p p p p

С С

Кўвлән ьол **сой**ән төл,
Бәлән **сый** ән хөрләл.
Мош хө ьоләл вөтшә**с**,
Сой йүпийән хөхлә**с**.

C c

C C C C C C C C c c c c c c c c c c
C C C C C C C C c c c c c c c c c c
C C C C C C C C c c c c c c c c c c

Т т

Тови пѣла кѣрлѣс,
Иса мѣлка йис.
Лоњщ лулат**ы** пит**ѣ**с,
Камѣн щи па йѣм.
Лух ма сора ват**т**ѣмѣлѣм,
Рѣпѣв ѣвѣлт**т** пѣрлѣмѣлѣм.

М т

Бов-Бов,
Мелка йис,
Рот мўвема
Манлэм,
Пан йира латлэм,
Нуви йиңк йањлэм.

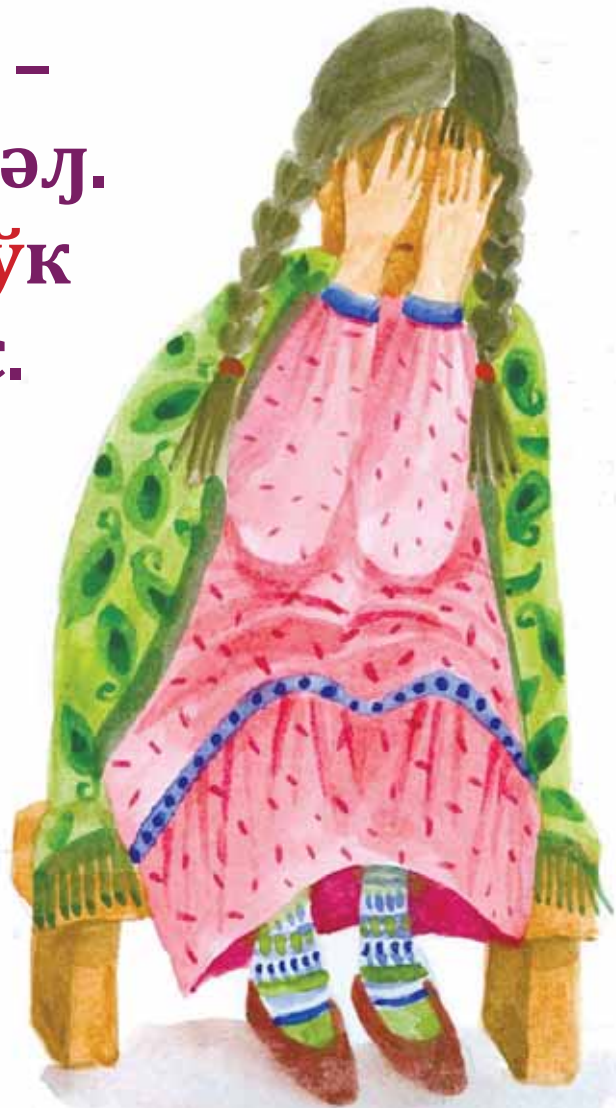
У у

Русең ухшам пунмал,
Хот кўтәпа җтмал.
Төс йәм йакәл йакәс,
Хәтләл щирән керләс,
Тылщәл щирән керләс.

ў ў

“Ўна-ўна”! -
Аййэв холлэл.
Олэм лўк
Ма вохлэм.
“Ўна-ўна”! -
Айэв холлэл.
Ханшаң лўк
Тыв омсэс.

Х х

Хялэв, **х**ялэв
Хялэв **х**ө,
Холэп шойтема
Ал омса,
Хойэм сортем
Ал лэва.

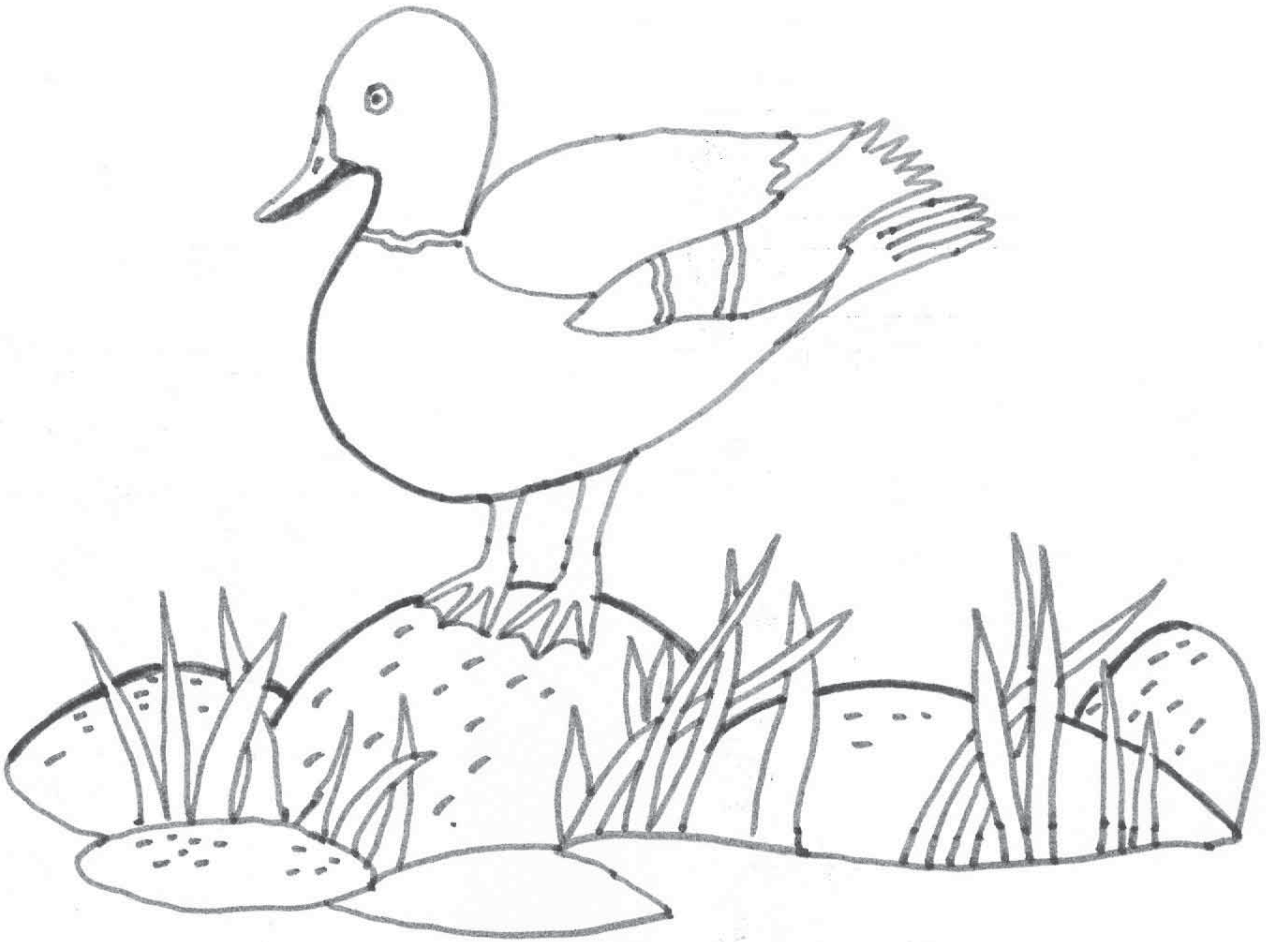

Ш ш

Пана латмал
Йемэн шош,
Сорњєн тухэл
Пухем вантмал.

Ш Ш

Ш Ш

Ш Ш

Ш Ш

Щ щ

Ща**щ**ем йонтэм хинт,
Мөрэхэн тел воњльем,
Ща**щ**ем мойлэм хинт,
Воњ**щ**эмутэн пунлэм.

Щ щ

Щ щ Щ щ
Щ щ Щ щ
Щ щ Щ щ

Ы Ы

Йеңк веншәп хөләм вўләм
Ма щи кир**ы**ийәләм,
Эвтәм хәншап йәм сәхәм
Ма щи лөмт**ы**ийәләм.

Э Э

Эвийэ, эвийэ,
Нуви ухэп эвийэ,
Ханшаң йєрнас
Няң лөмэтлэн,
Аңкэн арийэт
Арилэн,
Мирэн йакэн
Няң щи йаклэн.

€ €

Уп€м мисэл пөсэс,
Мўңэв л€тут төс.
€сэм йиңк йањщаты,
Йөрэңа йўваты.

Ә

И кўр пеләк
Милән хө
Варәс кўта луңмал, ә
Пўквайәл ньәмәртмал.

Ә

Ә Ә Ә Ә Ә Ә Ә Ә Ә Ә Ә Ә Ә

Ә Ә Ә Ә Ә Ә Ә Ә Ә Ә Ә Ә Ә

Ә Ә Ә Ә Ә Ә Ә Ә Ә Ә Ә Ә Ә

МОНЬЩЭТ

КӨККӨК

Имеңән-икеңән вөсңән. Ин
имэл нулэсман омэсэл. Эвэл пела
лупэл:

- Эвийэ, мәнәм йиңк тўва, йиңк
йаңщи ләңхаләм.

Эвэл лупэл:

- Пухэн ат йаңхэл.

Пухэл пела лупэл:

- Пухийэ, мәнәм йиңк тўва,
йиңк йаңщи ләңхаләм.

Пухэл лупэл:

- Эвэн ат йаңхэл.

Ин Һавремңэл кўш партлэлэ:
«Йа, йаңхатән, йиңк тўватән».

Инимикўшмәтаутәлпартыләс,
щиты йиңкән әнт төсы. Ин
ими ваңщәсты сохлэл пөшийа
Һухтәслә, йонтәслүйәл Һула
лўкәмәслә, тухәла йовәлсөпңәл

алемэс, көккөк хурэн нух
пөрлөмэс.

Икэл камэн валщами хярэлэн
хоп верэл, хоп нула щив латэмтэс.
Щи үвэл:

– Көк-көк, вух пүт, карт пүт, кат
щүщ, кат мөңх.

Икэлэн лөпэн күтэртла, ин
көккөкэн нух пөрлөмэл, ин
икилэнкэл лөпэл хопэла хойэс,
хоп нуллэнкэл ай пүлэл нух
рәкнэс. Кимэт па латэл ин икэл
хопа, па щи немтэсыйэл:

– Хоп шөп, лөп шөп.

Ньавремңэл йиңкәмэртмәсңэн,
лүв йүпэлэн щи хөхэлләнэн:
«Аңка, ал мәна, йиңкән төлөмән»!
Күш йиңки телән хөхэлсәнэн,
аңкән щиты щи көккөка пөрлэс.

Ин тәм вөлтыйән көккөкэн

тыхэл верты вер а́н тайэл.
Йөмлетне тыхэла па вўрщэк
тыхэла пушэхлал лел па щив
пушэх пунэл.

Аңкэнэн мулты́а партлайэн,
мухты лольэмта. Аңкэн көккөка
пөрлэл.

Шовәрле

Шовэрлє песэл лєтал са турпэл
песлуйән вањщса. Тўт хуща
мәнэс. Тўт пєла лупэл:

- Пєслы пай вўщємэ.
- Пєслы пай муй нўр вєрэс?
- Пєсэллєтємсатурпємвањщса!
- Щит нән амп ньэлэн!

Йиңк хуща мәнэс па лупэл:

- Тўт хөртэ!
- Тўт муй нўр вєрэс?
- Пєслы пай ән вўщємэл!
- Пєслы пай муй нўр вєрэс?
- Пєсэллєтємсатурпємвањщса!
- Щит нән амп ньэлэн!

Шовэрлє вөн йиңк вой хуща
мәнэс па лупэл:

- Йиңк йухи йањщэ!
- Йиңк муй нўр вєрэс?
- Йиңк тўт ән хөрэтлэлэ.
- Тўт муй нўр вєрэс?

- Тўт пєслы пай ǎн
вўщємǎллǎ.

- Пєслы пай муй нўр вєрǎс?

- Пєсǎл лєтєм сǎ турпєм
вǎнщсǎ!

- Щит нǎн ǎмп нǎлǎн!

Шовǎрлє нǎлǎн-йǎхлǎн
икєнǎн хущǎ нǎврǎс. Лупǎл:

- Вǎн йиңк вой вǎлǎлǎн!

- Вǎн йиңк вой муй нўр
вєрǎс?

- Вǎн йиңк вой йиңк ǎн
йǎнщǎл.

- Йиңк муй нўр вєрǎс?

- Йиңк тўт ǎн хǎрǎтǎл?

- Тўт муй нўр вєрǎс?

- Тўт пєслы пай ǎн
вўщємǎллǎ.

- Пєслы пай муй нўр вєрǎс?

- Песэл летем са турпем
ваъшса.

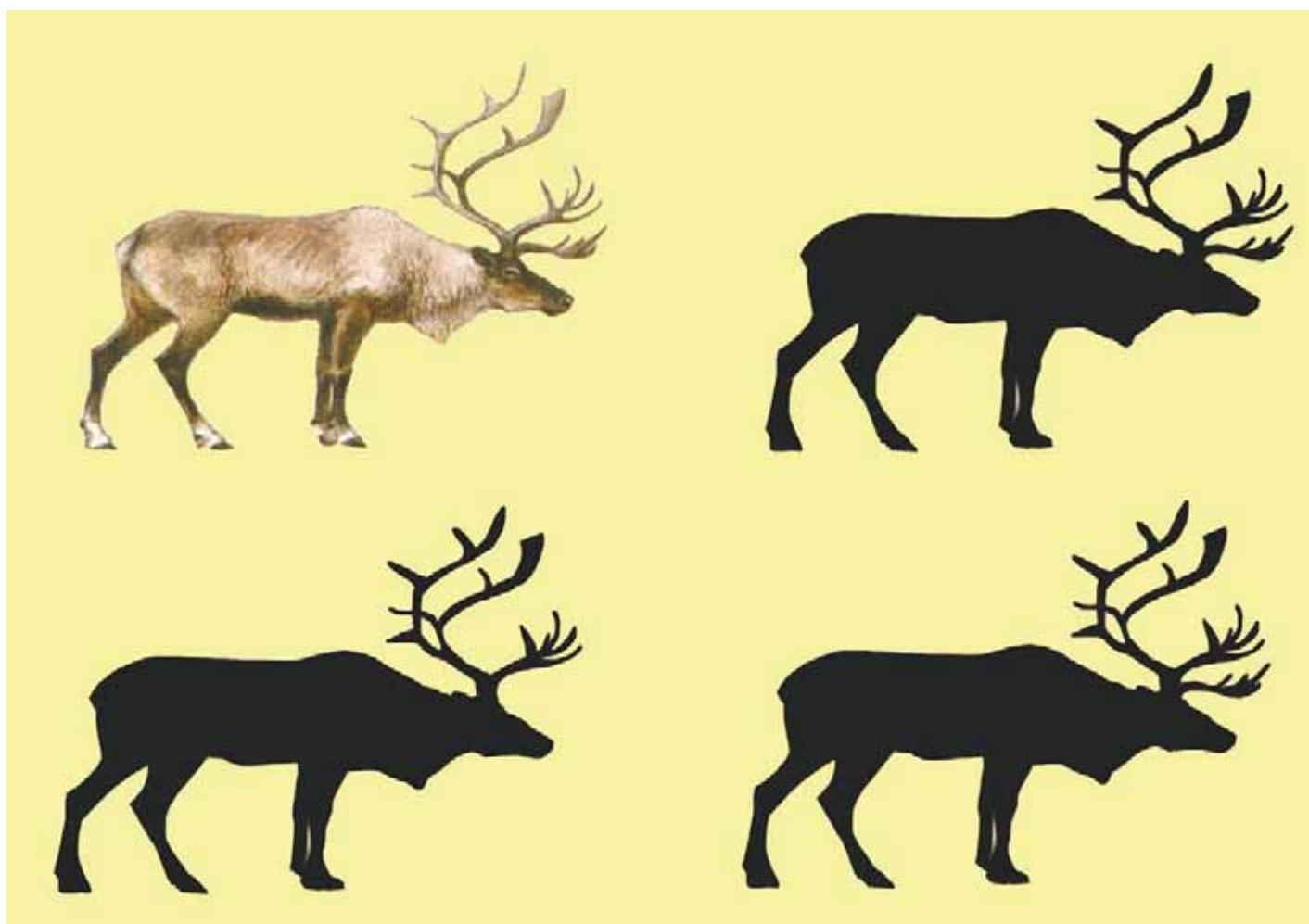
- Щит наң амп ньэлэн!

- Шовэрле ай войлэңкеңэн
хуща хөхлэс. Ай войлэңкеңэнэн
шальемасы, ньол пәсәт луртты
хөхәлмәсңэн.

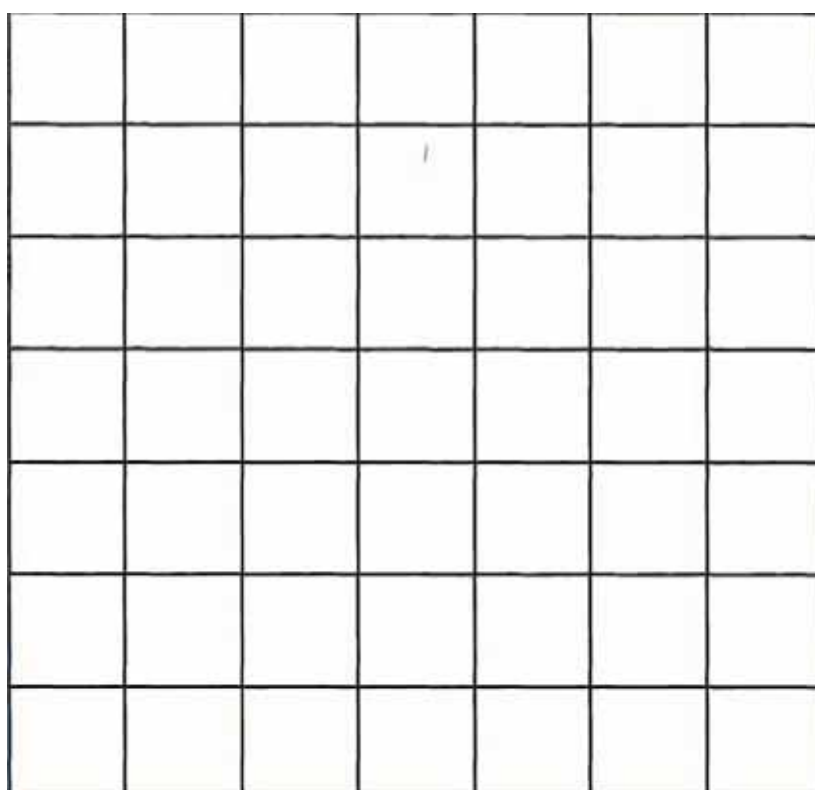
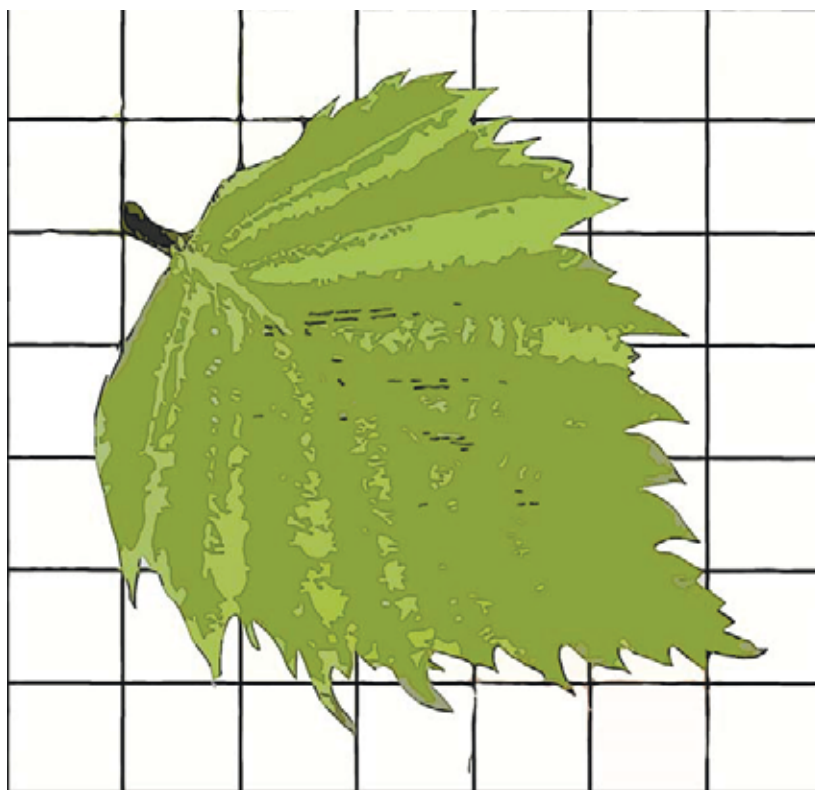
Икеңэн вөн йиңк вой вэлты
сонтәмәсңэн. Вөн йиңк вой
йиңк йаъщәмәты артащәс.

Йиңк нух ептәмтәс, тўт
хөрәттынаптәс. Тўтнухпулатәс,
песлы питәмса. Шовэрле пәл
тыйәл па толан пәтылал иса
щөңхисайәт.

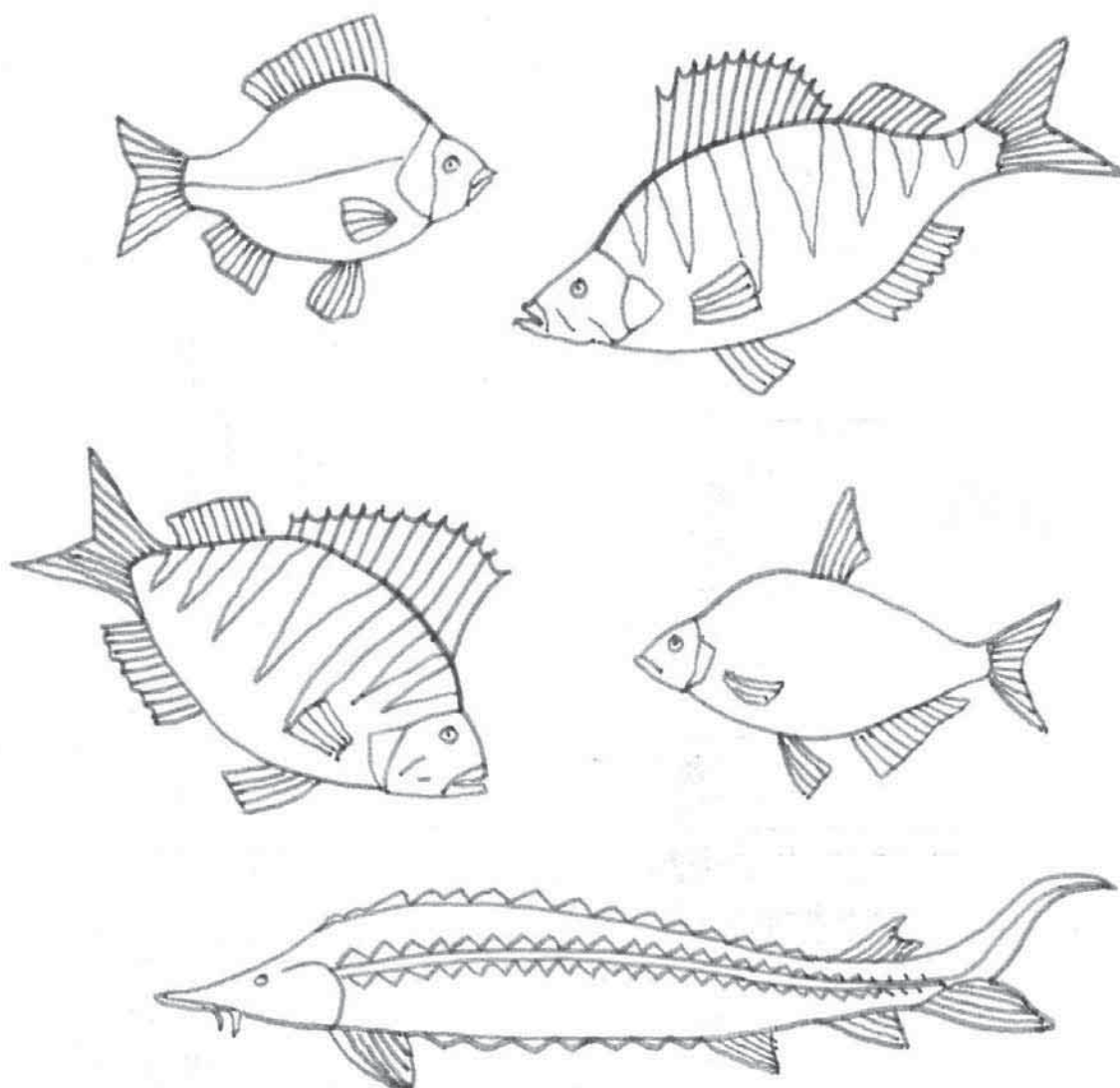
И хурасәп хур вөйтаты

Лыпэт пос хўват хәнша

И хурасэп хўл вўйта

Пос хўват ханша

1 1 1

7 7 7

2 2 2

8 8 8

3 3 3

9 9 9

4 4 4

10 10

5 5 5

6 6 6

Пүквайәт хәнша

А а Х х В в И и
Й й К к Л л Ъ ъ
Л л М м Н н Њ ъ
Ң Ң О о Ә ә П п
Р р С с Т т
Ъ ъ У у Ү ү Х х
Ш ш Щ щ Ы ы
Э э Є є ө ө

Учебное издание

Соловар Валентина Николаевна

Хантыйская азбука в стихах

Өмэщ азбука па моьщэт

(казымский диалект):

Наглядно-дидактический материал для детей дошкольного
и младшего школьного возраста

Автор стихотворений В. Н. Соловар

Художник И. В. Соколова

Формат А4. Бумага матовая 80 г/м². Тираж 250 экз.

Изготовлено ООО «ФОРМАТ», г. Тюмень.
Тел. 8-919-931-17-04. E-mail: format-72@yandex.ru
2015 г.

